

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΖΙΤΖΙΚΑΚΗΣ
ΑΛΕΞΙΑ ΚΟΥΚΟΥΛΑ
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΖΑΓΚΙΟΡΗ
ΕΛΕΝΗ ΤΣΑΜΙΛΗ
ΚΙΚΗ ΚΟΝΤΟΜΗΝΑ
ΒΑΣΙΛΗΣ ΓΕΩΡΓΕΛΗΣ

Ἐκ τούτων οὖν φανερόν ὅτι τῶν φύσει ἢ πόλις ἐστὶ, καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος φύσει πολιτικὸν ζῷον, καὶ ὁ ἄπολις διὰ φύσιν καὶ οὐ διὰ τύχην ἦτοι φαῦλός ἐστιν, ἢ κρείττων ἢ ἄνθρωπος· ὥσπερ καὶ ὁ ὕψ' Ὀμήρου λοιδορηθεὶς «ἀφρήτωρ ἀθέμιστος ἀνέστιος»

ΑΡΧΑΙΑ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙΚΑ (ΕΝΟΤΗΤΕΣ 11η και 12η)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να σχολιαστεί η φράση του Αριστοτέλη «τοῦ γὰρ εἶναι δοκοῦντος ἀγαθοῦ χάριν πάντα πράττουσι πάντες» (Ενότητα 11).
2. Πώς παρουσιάζεται η έννοια «ἄπολις» στη 12η Ενότητα;

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Ο Αριστοτέλης με τη φράση αυτή, την οποία παραθέτει παρενθετικά στο κείμενο, προκειμένου να διασαφηνίσει τον συλλογισμό του σχετικά με την αξία του αγαθού που επιδιώκει κάθε άτομο με τις πράξεις του, προβάλλει μια αισιόδοξη αντίληψη, σύμφωνα με την οποία όλοι οι άνθρωποι, τόσο ως ατομικές οντότητες όσο και ως μέλη μιας κοινότητας, αποσκοπούν με κάθε τους ενέργεια στην πραγμάτωση αγαθών, είτε πραγματικών είτε φαινομενικών. Ο Σταγειρίτης φιλόσοφος, επηρεασμένος βαθύτατα από τον δάσκαλό του Πλάτωνα, θεωρεί ότι ο άνθρωπος έχει την έμφυτη τάση για τελείωση, αρκεί να λάβει σωστή και προσεγμένη εκπαίδευση. Τη δυναμική της φράσης μετριάζει η λέξη «δοκοῦντος», καθώς προσδίδει υποκειμενικά κριτήρια στην επίτευξη του αγαθού. Ο άνθρωπος, δηλαδή, ως νοήμον ον, διαμορφώνει προσωπική κρίση και έχει ελευθερία στις επιλογές του. Συνεπώς, πραγματώνει τις επιθυμίες του σύμφωνα με τις ατομικές του ανάγκες. Παρόλα αυτά, δεν σταματά να αγωνίζεται με κάθε τρόπο («πάντα πράττουσι»), κατά τον Αριστοτέλη, για την ενίσχυση των θετικών στοιχείων του χαρακτήρα του. Η κατάκτηση του αγαθού, σύμφωνα με την τελεολογική αντίληψη του Αριστοτέλη, είναι αυτή που παρακινεί τον καθένα να μετέχει σε μια συμβιωτική κοινότητα με κοινό στόχο την ευδαιμονία και την ηθική εξύψωση της ανθρώπινης ύπαρξης.
2. Ο Αριστοτέλης στη 12η Ενότητα αποδεικνύει τη θέση του ότι ο άνθρωπος είναι εκ φύσεως «ζῷον πολιτικόν», είναι δηλαδή προορισμένος να συμβιώνει με άλλους ανθρώπους σε κοινωνικές ομάδες, όπως η «οἰκία», η «κώμη» και πρωτίστως η «πόλις». Είναι λογικό, άλλωστε, να καταλήγει στο συμπέρασμα αυτό ως μαθητής του Πλάτωνα, ο οποίος πρέσβευε ότι τα φυσικά χαρακτηριστικά είναι δεδομένα και δεν επιδέχονται μεταβολές. Ο Αριστοτέλης παρατηρεί ότι ο άνθρωπος μόνο στα πλαίσια της πόλεως μπορεί να θεωρηθεί ολοκληρωμένη οντότητα, καθώς ως μονάδα δεν έχει την απόλυτη αυτάρκεια να επιτύχει την τελειώσή του. Αυτό σημαίνει ότι η συμβίωση είναι επιτακτική ανάγκη για την επιβίωση και τη διαίωνηση του ανθρώπινου είδους. Στο σημείο αυτό ο Σταγειρίτης φιλόσοφος κάνει λόγο για τον «ἄπολιν», τον άνθρωπο δίχως πόλη, ο οποίος μπορεί να είναι «ἄπολις» από τυχαία συγκυρία ή «ἄπολις» εκ φύσεως. Στην πρώτη περίπτωση, ένας άνθρωπος είναι δυνατόν να μείνει μόνος εξαιτίας μοιραίων περιστατικών, να στερηθεί την οικογένειά του ή ακόμα και τα πολιτικά του δικαιώματα, αυτό όμως δεν τον καθιστά διαφορετικό από τους άλλους ανθρώπους ως είδος. Στη δεύτερη περίπτωση, ένας άνθρωπος που εξ επιλογής είναι διαφορετικός επιζητώντας την απομόνωση και τον πόλεμο ως φορέας επιβίωσης, που απομακρύνεται εκ πεποιθήσεως από κάθε είδους συμβιωτικό δεσμό, αγνοώντας νόμους, έθιμα, οικογένεια, αυτός δεν ανήκει κατά τον Αριστοτέλη στο ανθρώπινο είδος. Η χρήση του Ομήρου στο Ι 63 της *Ιλιάδας* που χαρακτήρισε τον πολεμοχαρή και αιμοδιψή «ἀφρήτορα» (= δίχως σόι), «ἀθέμιστον» (= δίχως νόμους) και «ἀνέστιον» (= δίχως σπιτικό) επηρέασε το ανάλογο επιχείρημα του Αριστοτέλη. Σύμφωνα με τον αριστοτελικό συλλογισμό, η πόλις είναι δημιουργήμα εκ φύσεως και οι άνθρωποι που διαβιούν σε αυτή είναι όντα πολιτικά εκ φύσεως. Επομένως, ένας άνθρωπος που δεν έχει ανάγκη την πόλιν, δεν είναι άνθρωπος με την απόλυτη έννοια, αλλά ένα ον κατώτερο από άνθρωπο, ένα ζώο, ή ένα ον υπεράνθρωπο, ένας θεός. Ένα τέτοιο ον, που είτε αποτελεί εκφυλισμό της ανθρώπινης φύσης είτε είναι κατά πολύ ανώτερο από αυτήν, δεν μπορεί να κατακτήσει το υπέρτατο αγαθό των ανθρώπων, την ευδαιμονία.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἄνδοκίδης, Περὶ τῆς πρὸς Λακεδαιμονίων εἰρήνης, 31-32

Ὑστερον δὲ ὑπ' Ἀργείων ἐπέισθημεν, οἵπερ νῦν ἤκουσι πείθοντες πολεμῆν, πλεύσαντες ἐπὶ τὴν Λακωνικὴν εἰρήνης ἡμῖν οὔσης πρὸς Λακεδαιμονίους ἐντείναι ἐκείνων τὸν θυμὸν, ἀρχὴν πολλῶν κακῶν· ἐξ οὗ πολεμήσαντες ἠναγκάσθημεν τὰ τεῖχη κατασκάπτειν καὶ τὰς ναῦς παραδίδοναι καὶ τοὺς φεύγοντας καταδέχεσθαι. Ταῦτα δὲ πασχόντων ἡμῶν οἱ πείσαντες ἡμᾶς πολεμῆν Ἀργεῖοι τίνα ὠφέλειαν παρέσχον ἡμῖν; Τίνα δὲ κίνδυνον ὑπὲρ τῶν Ἀθηναίων ἐποίησαντο; Νῦν οὖν τοῦτο ὑπόλοιπόν ἐστιν ἡμῖν, πόλεμον μὲν ἐλέσθαι καὶ νῦν ἀντ' εἰρήνης, τὴν δὲ συμμαχίαν τὴν Ἀργείων ἀντὶ τῆς Βοιωτῶν, Κορινθίων δὲ τοὺς νῦν ἔχοντας τὴν πόλιν ἀντὶ Λακεδαιμονίων. Μὴ δῆτα, ὦ Ἀθηναῖοι, μηδεὶς ἡμᾶς ταῦτα πείσῃ· τὰ γὰρ παραδείγματα τὰ γεγεννημένα τῶν ἀμαρτημάτων ἱκανὰ τοῖς σώφροσι τῶν ἀνθρώπων ὥστε μηκέτι ἀμαρτάνειν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να αποδώσετε στη νέα ελληνική το παραπάνω απόσπασμα.
2. Να γράψετε τον ζητούμενο τύπο για καθεμιά από τις λέξεις που σας δίνονται:

οἵπερ: την γενική ενικού στο θηλυκό γένος

πολλῶν: τα παραθετικά του επιθέτου στην ίδια πτώση, γένος και αριθμό

ναῦς: τη γενική και τη δοτική ενικού

ἡμᾶς: τον ίδιο τύπο στο β' και γ' πρόσωπο

www.poukamisas.gr

η διδακτική μας μέθοδος

Η διδασκαλία στα φροντιστήριά μας πραγματοποιείται γύρω από ένα ελληνοεπικοινωνιακό τραπέζι, ώστε όλοι, καθηγητές και μαθητές, να λειτουργούν με την αίσθηση της ομάδας που θέτει στόχους και προάγει την άμιλλα των μελών της. Η συνεργατική μας τάξη συμβάλλει στην ευχαρίστηση που λείπει από το ελληνικό σχολείο, βελτιώνει την απόδοση όλων και παρέχει την αποτελεσματική στήριξη των μαθητών μας με την ενεργό συμμετοχή τους στο μάθημα.

 φροντιστήρια
ΠΟΥΚΑΜΙΣΑΣ

σώφροσι: την κλητική ενικού στο αρσενικό γένος
ἐπέισθημεν: το γ' ενικό οριστικής υπερσυντελικού στην ίδια φωνή
παραδιδόναι: το β' ενικό προστακτικής μέσης φωνής στον ίδιο χρόνο
πασχόντων: τον ίδιο τύπο στον μέλλοντα
παρέσχον: το α' ενικό ευκτικής στον ίδιο χρόνο και φωνή
ἐλέσθαι: το γ' πληθυντικό οριστικής παρατατικού στην ίδια φωνή

3. α. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους παρακάτω όρους: **ἡμῖν** (το 1ο), **οὔσης**, **ἐντεῖναι**, **ἀρχήν**, **οἱ πείσαντες**, **ἐλέσθαι**, **ταῦτα** (το 2ο), **τῶν ἀνθρώπων**.

β. «**τίνα ὠφέλειαν παρέσχον ἡμῖν**»· Να μεταφέρετε την πρόταση στον πλάγιο λόγο με εξάρτηση τη φράση «Ἄνδοκίδης ἤρετο Ἀθηναίους».

γ. πασχόντων: Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τη μετοχή και να την μετατρέψετε σε ισοδύναμη μορφή λόγου.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Στη συνέχεια μας έπεισαν οι Αργεῖοι, οι οποίοι έχουν έρθει τώρα για να μας πείσουν να πολεμήσουμε, να κατευθυνθούμε με τον στόλο μας εναντίον της Λακωνίας, ενώ είχαμε ειρήνη με τους Λακεδαιμόνιους, και να προκαλέσουμε την οργή τους, κάτι που αποτέλεσε την απαρχή πολλών συμφορών· εξαιτίας αυτού εμπλακήκαμε σε πόλεμο και υποχρεωθήκαμε να γκρεμίσουμε τα τείχη μας, να παραδώσουμε τα πολεμικά μας πλοία και να δεχθούμε πίσω τους πολιτικούς εξόριστους. Και ενώ εμείς υποστήκαμε αυτά, ποια βοήθεια μας προσέφεραν οι Αργεῖοι που μας έπεισαν να πολεμήσουμε; Ποιον κίνδυνο διέτρεξαν για χάρη των Αθηναίων; Αυτό, λοιπόν, που μας απομένει τώρα είναι να επιλέξουμε και στην παρούσα περίπτωση τον πόλεμο αντί για την ειρήνη, τη συμμαχία με τους Αργεῖους αντί με τους Βοιωτούς, αυτούς που κατέχουν τώρα την πόλη των Κορινθίων αντί των Λακεδαιμόνιων. Ας μην επιτρέψουμε σε κανέναν, Αθηναίοι, να μας πείσει γι' αυτά· γιατί τα παραδείγματα από τα σφάλματα του παρελθόντος είναι αρκετά για να τους φρόνιμους ανθρώπους, ώστε να μη τα διαπράξουν εκ νέου.

2. οἶπερ: ἤσπερ **πολλῶν**: πλειόνων - πλείστων **ναῦς**: νεῶς - νηὶ **ἡμᾶς**: ὑμᾶς - σφᾶς **σώφροσι** (ῶ) σῶφρον **ἐπέισθημεν**: ἐπέπειστο **παραδιδόναι**: παράδου **πασχόντων**: πεισομένων **παρέσχον**: παράσχοιμι **ἐλέσθαι**: ἤροῦντο

3. α. ἡμῖν: δοτική προσωπική κτητική από τη μετοχή «οὔσης»

οὔσης: επιρρηματική εναντιωματική μετοχή, γενική απόλυτη, λειτουργεί συντακτικά ως επιρρηματικός προσδιορισμός της εναντίωσης

ἐντεῖναι: τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο ρ. ἐπέισθημεν

ἀρχήν: παράθεση στο «τὸν θυμὸν»

οἱ πείσαντες: επιθετική - αναφορική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο του ρ. παρέσχον, λειτουργεί συντακτικά ως επιθετικός προσδιορισμός στο «Ἀργεῖοι»

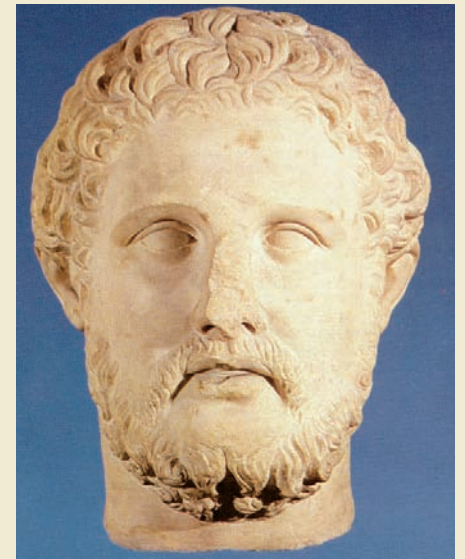
ἐλέσθαι: τελικό απαρέμφατο, ως επεξηγήση στο «τοῦτο»

ταῦτα: αιτιατική της αναφοράς στο ρ. πείση (πτωτικός επιρρηματικός προσδιορισμός)

τῶν ἀνθρώπων: γενική διαιρετική στο «τοῖς σώφροσι» (ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός).

β. «**τίνα ὠφέλειαν παρέσχον ἡμῖν**»· Πρόκειται για ευθεία ερώτηση κρίσεως, μερικής αγνοίας, η οποία τρέπεται στον πλάγιο λόγο σε πλάγια ερωτηματική πρόταση. Η οριστική, με την οποία εκφέρεται, γίνεται ευκτική του πλάγιου λόγου, επειδή το ρήμα εξάρτησης («ἤρετο») είναι ιστορικού χρόνου. Η μετατροπή έχει ως εξής: Ἄνδοκίδης ἤρετο Ἀθηναίους τίνα ὠφέλειαν παρέσχοιεν [οἱ Ἀργεῖοι] αὐτοῖς.

γ. πασχόντων: επιρρηματική χρονική μετοχή, γενική απόλυτη, λειτουργεί συντακτικά ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρ. παρέσχον, δηλώνοντας το σύγχρονο στο παρελθόν. Η μετοχή αναλύεται σε δ/α χρονική πρόταση, που μπορεί να εισάγεται με έναν από τους χρονικούς συνδέσμους «ὅτε», «ὁπότε», «ἡνίκα», «ὅπηνίκα» ή το εμπρόθετο αναφορικό «ἐν ῶ» και εκφέρεται με οριστική παρατατικού, γιατί τα γεγονότα ανάγονται στο παρελθόν. Η ανάλυση έχει ως εξής: ὅτε ἡμεῖς ἐπάσχομεν.

ΑΝΔΟΚΙΔΗΣ
(445 με 440 - ;)

Αθηναίος ρήτορας, ένας από 10 γνωστούς ρήτορες της Αττικής, γόνος μεγάλης αριστοκρατικής οικογένειας και ολιγαρχικών πεποιθήσεων. Η πολιτική του δραστηριότητα σηματοδεύτηκε από ανάμειξη σε σκάνδαλα που προκάλεσαν την εξορία του στην Κύπρο. Στο νησί συνδέθηκε με ισχυρούς ολιγαρχικούς κύκλους και κατάφερε να αποκτήσει περιουσία. Κατηγορήθηκε για συμμετοχή στην υπόθεση ακρωτηριασμού των Ερμών και την προσβολή των μυστηρίων και κινδύνευσε με θανατική ποινή. Έπειτα από αρκετά χρόνια επανήλθε στην Αθήνα, ενεπλάκη και πάλι στην πολιτική - πάντα με τους ολιγαρχικούς - και κατά την περίοδο του Κορινθιακού Πολέμου (395-387 π.Χ.), που ακολούθησε τον Πελοποννησιακό, συμμετείχε σε πρεσβεία των Αθηναίων προς τη Σπάρτη. Αυτή η αποστολή συνιστά και ένα από διασωθέντα έργα του, το «Περί της προς Λακεδαιμόνιους ειρήνης», «Περί των μυστηρίων», «Περί της εαυτού καθόδου», «Κατά Αλκιβιάδου» (στη φωτογραφία προτομή του Αλκιβιάδη). Τα έργα του Ανδοκίδη προσφέρουν μεν πληροφορίες γύρω από την πολιτική ζωή στην Αθήνα, αλλά δεν διεκδικούν δάφνες λογοτεχνικού κάλλους ή πλούτου νοημάτων.

 **φροντιστήρια
ΠΟΥΚΑΜΙΣΑΣ**

Η διαρκώς αύξουσα πορεία του αριθμού των μαθητών μας αποδεικνύει την εμπιστοσύνη τους στο άρτιο εκπαιδευτικό μας έργο.

